

Barnbokslut
2023

Inledning

Detta barnbokslut följer upp Region Kronobergs ansvar för att omsätta barnets rättigheter i barnkonventionen under verksamhetsåret 2023. Det är en del av årsredovisningen och regionens verksamheter har rapporterat in via Stratsys. I en del fall har kompletterande information skickats direkt till människoräts- och barnrättsstrategen som sammanfattar och analyserar den inrapporterade informationen i detta dokument.

Barnbokslutet 2023 innehåller följande delar:

1. Likvärdiga villkor och förbud mot diskriminering	3
2. Barnanpassad information och barnets delaktighet	5
2.1 Patientnämnden.....	7
3. Goda levnadsvillkor för barn och barn som far illa	8
3.1 Kostnadsfri barnhälsovård.....	13
4. Kronoberg som barnrättsbaserad verksamhet	15
5. Kommentarer till barnbokslutet.....	18

1. Likvärdiga villkor och förbud mot diskriminering

Region Kronobergs värdegrund utgår från respekt för människan. Vi arbetar för allas lika värde, jämställdhet, jämlikhet och förbud mot diskriminering.

- **Tillgänglighet utifrån barnets ålder:** **Habiliteringen** har arbetat för att öka tillgängligheten på rätt vårdnivå för barn 0-6 år med utvecklingsavvikelse utan diagnos.
- **Specialistpsykiatri** har arbetat med att korta väntetider och förbättra tillgängligheten för alla barn, oavsett deras ålder.
- **Jämställdhet:** **Kompetens och lärande** har genom Yrkesdagen arbetat med att utmana fördomar om tjejers och killars yrkesval. Genom en Yrkeslåda till yngre elever på förskolan inspireras barnen till otraditionella yrkesval som inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund genom bl.a. normbrytande bildmaterial.
- **Miljöenheten** har under året deltagit i SKR:s Modellkoncept – utvecklingsarbete för jämställda välfärdstjänster. Arbetet har identifierat utvecklingspotential kopplat till könsuppdelad statistik och analys, vilket har lett till beslut om årlig jämställdhetsanalys inom varje nämnd för att följa upp om vi erbjuder lika villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar.
- **Barns könsidentitet/könsuttryck och/eller sexuella läggning:** **En väg in** har sett över all information, t.ex. i väntrum, för att den ska vara könsneutral.
- **Kompetens och lärande** har i sitt kommunikationsmaterial kring Yrkesdagen använt normbrytande bilder och könsneutrala identiteter.
- **Ungdomsmottagningen** har HBTQ-diplomerat mottagningen och har haft en gruppverksamhet ”Vadå Kön”
- **Barns språk, etnicitet och religion:** **Akutkliniken** har implementerat en översättningsapp på läsplatta (Care to translate) för tolkning i akuta situationer. I övriga situationer har de arbetat för att använda tolk och inte anhörig.
- **Anestesikliniken** har efter undersökning vad patienter med annat modersmål önskade gått från en hälsodeklaration på olika språk till information på lätt svenska. Därmed undviks svar på språk som personalen inte förstår.
- **Kompetens och lärande** har översatt information för att attrahera vårdnadshavare till Yrkesdagen, oavsett deras språk/etnicitet.
- **Länstrafiken** har en översättningsfunktion på hemsidan.
- **Vårdcentralen Dalbo** har översatt information om kommunikationsvägar på 1177 till olika språk. Information om pappasamtal när barnet är 2 månader är översatt till olika språk, liksom upplysningar om vaccinationer. Digitala kallelser översätts till fler språk.
- **Ögonkliniken** har översatt patientinformationslappar till somaliska, arabiska och engelska.
- **Barn med funktionsnedsättning:** **Kansliavdelningen** har tillgänglighetsanpassat dokumentmallar enligt tillgänglighetsdirektivet. Eftersom det omfattande arbetet inte har resursatts tar det lång tid och det saknas ansvarig organisation för efterlevandet av direktivet.

- **Kompetens och lärande** har tillgängliggjort Yrkesdagen för barn med funktionsnedsättning.
- **Länstrafiken** har säkerställt att det finns rullstolsplatser i alla fordon vid införandet av nya bussar i linjetrafiken.
- **Ögonkliniken** har lärt upp en ortoptist och en läkare för synbedömningar för ökad tillgänglighet för barn med funktionsnedsättning, bland annat bemötande av barn med autism.
- **Tillgänglighet utifrån barns bostadsort:** **Anestesikliniken** har fått fler möjligheter att genomföra preoperativa möten digitalt, istället för fysiskt besök, efter medicinsk bedömning.
- **Enheten för kultur** har inom den ordinarie verksamheten och via särskilda satsningar en god regional spridning i länet. Scensommar Kronoberg genomfördes tillsammans med länets kommuner och ett arbete för att stärka den regionala samordningen kring kultur i skolan har påbörjats.
- **Kompetens och lärande** har erbjudit Yrkesdagen på skoltid för att bidra till likvärdiga förutsättningar oavsett elevernas bostadsort.
- **Rättspsykiatri** har skapat en ny datastudio som innebär större möjligheter att boka digitala besök för de familjer som pga. geografiska skäl inte kan hälsa på sin närstående som vårdas på kliniken.
- **Specialistpsykiatri** erbjuder digitala kontakter vilket minskar antalet resor.
- **Ungdomsmottagningen** finns bara i Växjö och Ljungby, vilket ger ojämlik vård för ungdomar. Det finns ungdomstider på mindre mottagningar men åtkomsten till dessa tider är begränsad.
- **Hänsyn till familjers socioekonomiska status:** **En väg in** och **Araby Familjecentral** har inlett ett samarbete för att fånga upp familjer med socioekonomiska utmaningar.
- **Kompetens och lärande** har genomfört Yrkesdagen på skoltid och finansierat bussar till och från skolan, vilket har medfört att elever inte har fått kostnader för sitt deltagande.
- **Länstrafiken** har erbjudet länets kommuner att köpa Sommarlovskortet till ungdomar, och det har mottagits väl. Under 2023 erbjöd även Växjö kommun detta till sina ungdomar.
- **Rättspsykiatri**s arbete med den nya datastudion innebär större möjligheter för kontakt med närstående som vårdas på kliniken för familjer som pga. ekonomiska skäl inte kan hälsa på sin närstående som vårdas på kliniken.
- **Specialistpsykiatri** erbjuder hembesök för att öka tillgängligheten för familjer i socioekonomiskt utsatta områden.
- **Ungdomsmottagningen** finns bara i Växjö och Ljungby, vilket ger ojämlik vård för ungdomar. Det finns ungdomstider på mindre mottagningar men åtkomsten till dessa tider är begränsad. Det begränsar tillgången för de ungdomar som inte har möjlighet att resa.

2. Barnanpassad information och barnets delaktighet

Barn har rätt att vara informerad om, och delaktiga i, frågor som berör deras liv. De har rätt till information som de kan förstå, på ett enkelt och begripligt språk.

- **Barnanpassad information:** Akutkliniken har påbörjat ett arbete för bättre barnanpassad information i väntrum och barnrum, men även inför olika behandlingar inne på akutmottagningarna, samt försök med att använda MediPrep.
- **Habiliteringen** har utvecklat pektavlor för att barn ska kunna vara delaktiga i behandlingen.
- **Länstrafiken** har översatt den tryckta Reseguiden till engelska och övrigt informationsmaterial översätts vid behov. De har även gjort en uppdatering av regelverket för färdtjänst med mer lättläst information som skapar en bättre förståelse och tillgänglighet för barn som åker färdtjänst.
- **Länstrafiken** besökte skolor Alvesta, Ljungby och Växjö för att informera skolskjutsberättigade barn och ungdomar om skolskjuts och pratar om säkerheten på väg till bussen, ombord på bussen och hem från hållplatsen.
- **Rättspsykiatri** ger barn som ska komma på besök information innan, under och efter besöket, genom barnanpassade broschyrer och kontakt med familjeombud.
- **Specialistpsykiatri** har genom personal deltagit i ett nationellt utvecklingsarbete med att ta fram Bra material för barn 0-6 år.
- **Ungdomsmottagningen** har i samarbete med habiliteringen gjort om information i väntrummet efter ungdomar med funktionsnedsättning. En utmaning är att anpassa information så det är bra och tilltalande för hela åldersspannet 13-23 år.
- **Ungdomsmottagningen** har satsat på att implementera Sexit på lätt svenska för ungdomar med funktionsnedsättning.
- **Vårdcentralen Dalbo** har arbetat med bättre information med lättare text och bilder på skärmar för att underlätta barnets och föräldrars förberedelser inför besök.
- **Ögonkliniken** har utvecklat två bildstöd om att ta ögondroppar och om de olika undersökningsmomenten hos en ögonläkare.

Region Kronoberg har under 2022 arbetat utifrån barns rätt till **delaktighet och inflytande**:

- **Barns delaktighet:** Akutkliniken har under introduktionen av nyanställda lagt mer vikt vid att stärka barns delaktighet i sin egen vård och behandling.
- **Barn- och ungdomskliniken** har i samverkan med **Verklighetslabbet** haft workshop med barn och familjer för att få deras upplevelser av och synpunkter på vården.
- **Bild- och funktionsmedicin** har gjort det möjligt för barn att välja mellan att titta på film eller lyssna på musik/saga på magnetröntgenundersökningar.
- **Enheten för kultur** har under året haft dialog med barn och unga som är engagerade i KulturCrew som en del i revideringen av den regionala kulturplanen.

- **Enheten för kultur** har utvecklat ett arbete med att integrera barns åsikter inom ramen för de konstprogram som tas fram i samband med varje byggprojekt. Barn- och ungdomsklinikens Vooglers (unga vårdutvecklare) har varit delaktiga i att välja ut konsten till kliniken. Vooglers har även granskat miljön på Öron- näsa- halskliniken på CLV för att anpassa konstkollektionen utifrån barns och ungas feedback. Under året har Psykosavdelningens besöksrum, där barn kan möta en anhörig inlagd på och VC Mohedas BVC-mottagning försetts med konst i låg höjd för att barn ska kunna ta del av den.
- **Enheten för kultur** lyfter utmaningar med att arbeta med barnanpassad information, även sådan som ska nå barn som tillhör nationella minoriteter, med begränsade resurser.
- **En väg in** har genomfört en enkät till barn med frågor kopplat till delaktighet i deras vård.
- **Folkhälsa och social hållbarhet** har under året genomfört en pilot av anpassad enkät för anpassad skola utifrån den regionala enkätundersökningen Barns och ungdomars hälsa och levnadsvanor.
- **Folkhälsa och social hållbarhet** har utifrån den regionala enkätundersökningen Barns och ungdomars hälsa och levnadsvanor gjort en fördjupad rapport om hälsa och utsatthet hos unga som lever under negativ social kontroll.
- **Habiliteringen** har arbetat med Vooglers (unga vårdutvecklare) för att stärka barns inflytande över vård och behandling, samt för att se över lokalerna i en barnrond.
- **Kompetens och lärande** har via ungdomsbarometern undersökt elevernas behov, önskemål och upplevelser både före och under genomförandet av Yrkesdagen.
- **Rättssykiatri** följer upp barns åsikter efter besök genom enkäter. Barns åsikter om den fysiska miljön bidrar till förbättringsarbete av besöksutrymmen.
- **Specialistpsykiatri** har påbörjat rekryteringen av Vooglers (unga vårdutvecklare) samt har genomfört en enkätundersökning gällande barns önskemål om delaktighet.
- **Öron- näsa- halskliniken** har genomfört en barnrond i sina lokaler med hjälp av barn- och ungdomsklinikens Vooglers (unga vårdutvecklare).
- **Länstrafiken** gjorde en kartläggning över samtliga kommuners ungdomsråd och liknande för att bli bättre på att lyssna in ungdomars synpunkter. Ett av ungdomsråden besöktes under hösten.
- **Länstrafiken** inhämtar årligen ungdomars åsikter om kundnöjdhet. Ungdomar har lägre kundnöjdhet än för hela kundunderlaget sammantaget. För åldersgruppen 15-19 år förbättrade nöjdhetsvärdet från 51 % till 62 %, men den stora förändringen i procentenheter bör tolkas med viss försiktighet då antalet svarande är lågt. I likhet med det totala nöjdhetsvärdet med senaste resan är resultatet för den yngsta åldersgruppen oförändrat från föregående år och landar på 75 %. Detsamma gäller för bemötandebetyget för förare och ombordpersonal som är oförändrat på 68 %.

Kundnöjdhet 2022	Ungdomar 15-19 år			Totalt resultat alla åldersgrupper		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Nöjd kundindex	58 %	51 %	62 %	66 %	62 %	66 %
Nöjdhet senaste resan	72 %	75 %	75 %	80 %	81 %	81 %
Förarens bemötande	53 %	68 %	68 %	70 %	75 %	74 %

2.1 Patientnämnden

Patientnämnden tar emot synpunkter och klagomål och har under 2023 registrerat 87 ärenden som rör barn och unga upp till 19 år (82 ärenden 2022). Dessa ärenden motsvarar ca 10 procent av samtliga ärenden (8 % av ärenden 2021). När det gäller könsfördelningen rör ärenden något fler pojkar (46 ärenden) jämfört med flickor (41 ärenden). Flest ärenden rör sjukhusvården, följt av primärvård, inklusive vårdval samt specialistpsykiatri.

Det är oftast en förälder som kontaktar patientnämnden. Handlar ärendet om ett äldre barn begär patientnämnden att han eller hon lämnar sitt godkännande till att de skickar ett ärende vidare. I de flesta fall vill barnet/ungdomen att kontakterna sedan sker via föräldern/vårdnadshavaren.

Vid varje patientnämndssammanträde redovisas barnärenden specifikt. Patientnämnderna kommer fortsatt att gemensamt följa gruppen barn- och unga.

Under året handlade flest klagomål om vård, behandling och resultat, vilket är en ökning över tid men jämförbart med föregående år. Klagomål kring kommunikation har ökat jämnt mot förra året men minskat över tid. Klagomålen kring organisation, vårdansvar och tillgänglighet är det tredje vanligaste området för kontakt med Patientnämnden.

Kontaktsorsak Patientnämnden Barn och unga	2018 %	2019 %	2020 %	2021 %	2022 %	2023 %
Vård, behandling och resultat	47	45	44	22	56	55
Kommunikation	23	29	25	28	16	18,5
Organisation, vårdansvar, tillgänglighet	16	14	24	21	17	17,5
Administrativ hantering	8	12	2	11	6	3,5
Medicinsk dokumentation och sekretess	0	6	4	7	4	3,5
Ekonomi	2	2	0	0	0	1
Ej vald eller övrigt	0	2	2	0	1	1

3. Goda levnadsvillkor för barn och barn som far illa

Region Kronoberg ska verka för att barn ska ha goda och jämlika levnadsvillkor samt en trygg och säker livsmiljö i Kronobergs län. Regionen har ett särskilt ansvar för att upptäcka och stödja barn som far illa.

- **Utbildning och stöd inom förskola, grundskola, gymnasiet och särskola:** **Enheten för kultur** har utvecklat arbete med kultur i skolan samt med uppföljning av kommunernas arbete med Skapande skola.
- **Ungdomsmottagningen** har återupptagit studiebesök från årskurs 9 och har även haft riktade satsningar på SFI-klasser samt på elever i anpassade skolklasser.
- **Kultur och fritid för barn och unga:** **Enheten för kultur** har genomfört en uppföljning som visar att den regionala kulturverksamhet som ingår i kultursamverkansmodellen riktar ungefär hälften av sina aktiviteter till barn och unga, en hög siffra relaterat till att barn och unga i åldern 0-18 år utgör cirka 22 % av Kronobergs befolkning. Av det totala antalet besökare, publik och deltagare inom kultursamverkansmodellen var ungefär 20 % barn och unga under 18 år, vilket varierar något mellan olika konst- och kulturområden.
- **Enheten för kultur** erbjuder, genom Bild och Form Kronoberg, workshops för barn och unga i skolan och på fritids på Prästängsskolan i Alvesta, Åby skola och Elmeskolans fritidsverksamhet.
- **Enheten för kultur** erbjuder, genom Musik i Syd, satsningen Rösträtt – sång på förskolan.
- **Länstrafiken** har under 19/6-7/7 erbjudit resor till platser runt Åsnens nationalpark. Pilotprojektet gjordes tillsammans med, och finansierades av, Alvesta kommun, för att erbjuda barn och unga möjlighet att kostnadsfritt resa till nationalparken under de första veckorna av sommarlovet.
- **Barns hälsa och utveckling:** **Akutkliniken** har implementerat lustgas som smärtbehandling på akuten i Ljungby och äskat det samma för akuten i Växjö.
- **Barnhälsovården** har under året använt barnets bästa-hjulet inom Kronobarnsmodellen vid barnbesök i olika åldrar.
- **En väg in och specialistpsykiatri** har genomfört projektsatsningar i Växjö kommun kring fysisk och psykisk hälsa på låg- och mellanstadiet.
- Under hösten har remisstopp på specialistnivå inom psykiatri varit problematisk för småbarnsprocessen genom **En väg in**.
- **Folkhälsa och social hållbarhet** har varit ute på bibliotek i länet och erbjudit barn som var hemma på lovet att gå en digital tipspromenad tillsammans med en vuxen. Frågorna rörde hälsa, fysisk aktivitet, mat, miljö och läsning, vilket bidrog till en bra diskussion mellan barn, vuxen och regionen om saker som är viktiga för hälsan.
- **Folk tandvården** har gjort särskilda insatser på kliniker med många barn med mycket karies. De samarbetar med BHV när det handlar om barn med hög risk för karies.
- **Folk tandvården** arbetar ut mot skolor och förskolor med dramapedagogik genom gruppen Sim Sala Bim som besöker 6-årsgrupper samt elever i årskurs 3 och 5.

■ **Folk tandvården och Vårdcentralen Alvesta** har sommarfester för familjer för att inspirera till lek, rörelse, hälsa och tandhälsa.

■ Tillgängligheten inom hälso- och sjukvården har under året varit enligt följande:

Nyckelaktivitet 2024	Mål	Utfall 2017	Utfall 2018	Utfall 2019	Utfall 2020	Utfall 2021	Utfall 2022	Utfall 2023
Andel remitterande patienter 1-18 år som träffar läkare på barnkliniken inom vårdgarantins 90 dagar.	90 %	98 %	92 %	91 %	96 %	90 %	86,7%	70%
Andel patienter under 18 år som fått träffa läkare vid regionens barnakut inom 4 timmar	≥90 %	95 %	76 %	94 %	95 %	92 %	75,7%	75,4%
Andel patienter under 18 år av dem som omfattas av vårdgarantin som fick komma på ett läkarbesök i primärvården inom 7 dagar (inom 3 dagar 2020) (Helår)	100 %	94 %	94 %	94 %	92 %	96 %	94%	92%
Andel patienter under 18 år som omfattas av vårdgarantin och utfört planerat läkarbesök i specialiserad vård inom 90 dagar (Helår)	100 %	88 %	83 %	88 %	89 %	87 %	77%	80%
Andel patienter 6-18 år som fått ett besök inom 3 dagar till En väg in för barn och ungdomar med psykisk ohälsa mottagning (påbörjades 2020)	85 %	-	-	-	87 %	92 %	93%	92%
Andel patienter under 18 år som omfattas av psykiatriöverenskommelsen som fått ett besök inom BUP inom 30 dagar (Faktisk väntetid helår)	80 %	48 %	38 %	51 %	69 %	62 %	51%	46%
Andel patienter under 18 år som omfattas av psykiatriöverenskommelsen som har fått behandling inom 30 dagar (Faktisk väntetid helår)	80 %	62 %	44 %	49 %	62 %	64 %	35%	26%
Andel patienter under 18 år som omfattas av psykiatriöverenskommelsen som fått behandling och utredning inom BUP inom 30 dagar (Faktisk väntetid helår)	80 %	48 %	31 %	35 %	49 %	44 %	23%	17%
Andel patienter 1-17 år med livshotande tillstånd (prio 1) som nås av ambulans inom 10 minuter	≥60 %	58 %	58 %	58 %	60 %	61 %	59,2%	62 %
Andel 1- och 2-åringar som har fått en hälsobedömning av sin tandhälsa inom tandvården.	95 %	85 %	84 %	96 %	78 %	79 %	77 %	81 %
Andel besökta årskurs 3 och 5 i skolan av tandvården i det förebyggande arbetet för förbättrad munhälsa.	100 %	87 %	87 %	100 %	100 %	-	92 %	83 %

Kommentarer till tabellen: Under 2023 minskade barns och ungas tillgänglighet inom nästan hela hälso- och sjukvården och är den lägsta nivån sedan 2017. Det är endast ambulansens och En väg ins mål som nås. Den minskade tillgängligheten handlar dels om personalbrist, sjukfrånvaro och dels om ökat vårdbehov. Bakom varje siffra finns ett stort antal barn som inte får den vård och behandling de behöver inom skälig tid. Det kan medföra risk för eskalerande negativa konsekvenser för barns hälsa och ett ökat söktryck framgent för allvarigare hälsoproblematik som hade kunnat lösas med enklare och mindre kostsamma insatser i tidigt skede.

- **Kvinnokliniken** har infört webbtidbokning vilket har ökat tillgängligheten och valmöjligheten för patienter.
- **Ungdomsmottagningen** i Ljungby har haft ett projekt "För din hälsa" för ungdomar med psykisk ohälsa och ofta osunda levnadsvanor. De har fått samtal och chatt med kurator samt tränat i grupp och individuellt under 10 veckor. De har även haft en workshop med matlagning.
- **Ögonkliniken** har speciella mottagningar (snabbmottagning) där två undersköterskor arbetar tillsammans med en ögonläkare för 5-åringar som behöver extra synundersökning, vilket har ökat tillgängligheten.
- **Barn med funktionsnedsättning: Bild- och funktionsmedicin** har optimerat undersökningar för barn med funktionsnedsättningar på MR-hjärna, shuntprotokollen samt barnprotokollen på datortomografin.
- **Enheten för kultur** har lanserat föreställningsformen "Relaxed Performance" som är anpassat för att vara mer tillgängligt för barn med autism, sensoriska och kommunikativa funktionsvariationer, inlärningssvårigheter med mera.
- **Länstrafiken** har haft enskilt fall där ett rullstolsburet barn inte alltid kom med bussen på grund av problem med bussarnas lift. Detta ledde till förändring av fordonen som körde den sträckan, samt information till förarna.
- **Ögonkliniken** har ändrat arbetssätt med synbedömningar för barn med olika funktionsnedsätt där de får träffa en ortoptist och vid behov få läkarkontroll vid ett senare tillfälle, på så sätt minskas väntetiderna.
- **Barn och fysisk miljö: Akutkliniken** har efter pandemin åter försett väntrum på akutmottagningarna med leksaker. De ser över väntrumfunktionen i ett samarbete med Linnéuniversitet inom ramen för "Akademisk akutklinik".
- **Bild- och funktionsmedicin** har anpassade hörselskydd för barn och köpt in video och videofilmer på Magnetrontgen för att distrahera barn från den höga ljudnivån.
- **Hållbar tillväxt** har i arbetet med By 2030 arbetet för lokal platsutveckling som rör barns och ungas fysiska miljö.
- **Miljöenheten** har genomfört en kartläggning av hälsoskadliga ämnen i barns sjukvårdsmiljö. Fokus har varit på förbrukningsprodukter och sjukvårdsutrustning i nära och långvarig hudnära och/eller invärtes kontakt med barn. Trafikljussystemet har använts för klassning av produkter. Röd klassning innebär risk för exponering av skadliga ämnen. Gul och grön klassning innebär att varan lever upp till krav om innehåll av skadliga ämnen motsvarande en godtagbar respektive avancerad nivå. Grå klassning innebär att det saknas tillräcklig information. Totalt har 270 barnprodukter enligt följande: 19 röda: 21 gula: 111 gröna och 119 gråa.
- **Specialistpsykiatri** har under året installerat element i sina lokaler för bättre inomhusmiljö för barn.

- **Barns transportmöjligheter:** Enheten för kultur rapporterar att som en del i arbetet med kultur i skolan har Kulturparken Småland blivit en ny så kallad ”Science nod” vilket medför fria resor till museet för skolor inom ramen för Mot nya höjder.
- **Hållbar tillväxt** har genom projektet Byresan arbetat med vardagsresor som rör barns och ungas resor, bland annat genom konceptet bygdevägar.
- **Länstrafiken** har sedan trafikstarten i december 2023 sett till att alla regionbussar, i det nya 12-åriga avtalet för all stads- och regionbusstrafik i länet, är utrustade med två integrerade bilbarnstolar.
- **Föräldrastöd och föräldraskap:** Bild- och funktionsmedicin har involverat föräldrar vid barnundersökning och har tagit bort blyförkläden för föräldrar, vilka kunde upplevas som skrämmande för barn.
- **Enheten för kultur** har genom Biblioteksutveckling Blekinge Kronobergs Språkstegen för yngre barns språkutveckling gett föräldrastöd.
- **Mödrahälsovården** har påbörjat ett stort arbete med ett digitalt föräldraskapsstöd.
- **Vårdcentralen Dalbo** arbetar strukturerat med nya preventiva arbetssätt med nyblivna förstagångsföräldrar för att motverka risken för barn att utveckla ohälsa, samt förmedla till vuxna vikten av en hälsosam livsstil för att motverka negativa hälsoeffekter av exempelvis kost, rökning och brist på motion.
- **Stadsutveckling och landsbygdsutveckling:** Hållbar tillväxt har genom projektet Byresan och By 2030 genomfört insatser som påverkar barn.
- **Länstrafiken** har justerat avgångstider på en linje i Växjö stadstrafik för att anpassa till en ny skola.
- **Skydd för barn som far illa:** Enheten för kultur och Specialistpsykiatri har genomfört ett forskningsprojekt om musikbasrad gruppterapi för barn utsatta för våld i hemmet som bor eller bott i skyddat boende, i samverkan mellan specialistpsykiatri, Musik i Syd, Kvinnojouren Blenda och Familjefridsjouren Höganäs.
- **Folkhälsa och social hållbarhet** och Rädda Barnen har genomfört utbildningen ”Ett fredat rum” för familjerättssekreterare, socialtjänst och behandlar för att utveckla arbetet med föräldrar i familjerättsliga konflikter med barnets bästa och behov i fokus.
- **Länstrafiken** startade ett arbete med att klassificera samtliga lagrade personuppgifter i sina IT-system, där uppgifter om ett barn anses vara extra skyddsvärda personuppgifter som kräver utökat skydd. Under året har detta skydd stärkts.
- **Mödrahälsovården** har stärkt arbetet kring våld i nära relationer, där de utifrån nationell inspiration gör liksom barnhälsovården och integrerar frågor om våld i sitt arbete på ett strukturerat sätt.
- **Vårdcentralen Moheda** har utbildat en mammagrupp i arbetet mot könsstämpning av flickor.

■ Under året rapporterar **utvecklingsledare för våld i nära relationer, barn som far illa samt hedersrelaterat våld och förtryck** att hälso- och sjukvården samt tandvården har gjort 1103 orosanmälningar till Socialtjänsten. Det är en ökning med 17 %, vilket den största ökningen från ett år till ett annat sedan vi började mäta. Akuten och ambulansen står för den största ökningen efter uppdaterade arbetsrutiner. Även primärvårdens olika verksamheter har ökat antalet orosanmälningar. De senaste fem åren har antalet anmälningar ökat med 217 procent, mycket tack vara aktiva familjeombud, verksamhetsanpassat stödmaterial, utbildningssatsningar och uppdaterade rutiner. Familjeombudens satsningar inom akuten och ambulansen har gett resultat.

VERKSAMHET	2019	2020	2021	2022	2023
Akuten	23	52	86	83	106
Ambulansverksamhet	1	8	46	29	53
Barn- och ungdomskliniken	109	149	129	131	132
Folktandvården	2	59	76	107	108
Kvinnokliniken	28	27	30	41	37
Medicinkliniken	1	6	7	18	4
Primärvården (barnhälsovården)	74	102	52	88	120
Primärvården (habiliteringen)	10	31	31	20	36
Primärvården (VC, rehab, familjehälsan, m.fl.)	48	60	31	67	135
Rättsspsykiatri	20	7	6	14	13
Specialistpsykiatri	179	169	294	311	323
Ögonkliniken	1	1	9	4	11
Övriga	12	30	21	27	25
TOTALT	508	701	818	944	1103

3.1 Kostnadsfri barnhälsovård

Enligt lag har barn rätt till hälso- och sjukvård på samma villkor i Sverige. Alla barn har rätt till en god och likvärdig barnhälsovård, som har som uppgift är att erbjuda alla barn den hälsovård de behöver för att kunna växa och utvecklas till sin fulla potential. **Barnkonventionen** utgår från alla barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa och likvärdig tillgång till den hälso- och sjukvård de behöver (artikel 2, 6 och 24). Enligt **hälso- och sjukvårdslagen** är målet en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen, med respekt för alla människors lika värde. Barn under 18 år som är asylsökande eller saknar tillstånd att vistas i Sverige, har rätt till samma hälso- och sjukvård och tandvård som alla andra barn, enligt **lagen om hälso- och sjukvård åt asylsökande** och **lagen om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd**. Barn som av olika anledningar tillhör ett annat lands ansvar, eller skulle kunna komma att tillhöra vårt i framtiden, står utanför och hamnar mellan stolarna där det ibland är oklart vem som ska bekosta barnens barnhälsovård.

Barnhälsovårdens Nationella Utvecklingsgrupp för Migration och Jämlik hälsa lyfter fram exempel på barn som riskerar att nekas kostnadsfri barnhälsovård:

- Barn med ursprung i EU-land utan europeiskt sjukvårdsförsäkringskort, där föräldrar inte har förstått, förmått eller kunnat försäkra barnet i hemlandet.
- Barn till föräldrar som har arbetstillstånd eller studerar i Sverige, och där föräldrarna inte har förstått, förmått eller kunnat försäkra barnet i hemlandet.
- Barn till förälder som flyttat till Sverige på grund av giftermål med svensk medborgare, där barnet blir bosatt i landet men ännu inte kommit in i systemet.
- Barn som kommer till, eller föds i Sverige som anhöriga till asylsökande, men ännu inte är folkbokförda hamnar utanför kostnadsfri barnhälsovård tills handläggning är klar.
- Barn som är svenska medborgare men utförsäkrats ur landet, som återvänder efter att ha vistats längre period i länder med sämre hälsoförutsättningar och bristande barnhälsovård.

Att hemländer diskriminerar vissa barn, föräldrars oförmåga att söka uppehållstillstånd i tid för barnen, och långa handläggningstider är inte något som ska drabba de yngsta barnen. Även om det handlar väldigt få barn riskerar de att vara bland de mest utsatta i samhället. När vi möter dessa familjer med att avgiftsbelägga barnhälsovården riskerar de att inte få essentiella förebyggande hälsokontroller som även är en förutsättning för att upptäcka medfödda sjukdomar och därmed förhindra barns onödiga lidande. Vaccinationer är förutom ett skydd för det enskilda barnet också en fråga om folkhälsa och smittskydd på befolkningsnivå.

En central del av arbetet inom barnhälsovården är föräldrastöd samt att uppmärksamma och ge förebyggande insatser till barn som riskerar att fara illa. Ekonomisk och social utsatthet, psykisk ohälsa samt extrem föräldrastress är exempel på kända riskfaktorer för utveckling av psykisk och fysisk ohälsa hos barnet.

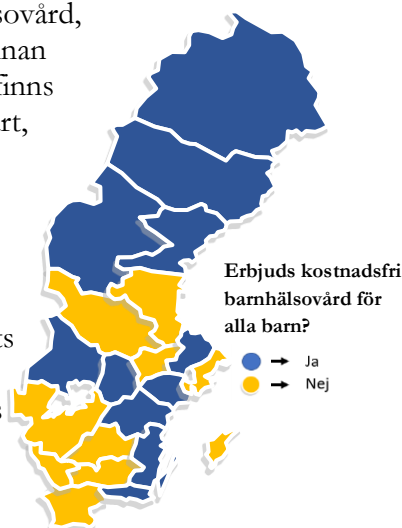
Under de senaste åren har vi sett en oroande ökning av barns psykiska ohälsa redan i tidig skolålder och här är barnhälsovården en viktig arena för att skapa trygga familjer med sunda levnadsvanor redan under de första levnadsåren. Även i diskussionen om gängkriminalitet lyfts huvudsakligen social trygghet och en fungerande skolgång upp som skyddande faktorer, med tidiga stödjande insatser vid behov som en förebyggande effektiv åtgärd.

I en del regioner undanhålls idag kostnadsfri hälso- och sjukvård till barn 0-6 år baserat på barnets migrationsstatus. Rekommendationen från Barnhälsovårdens Nationella Utvecklingsgrupp för Migration och Jämlik hälsa är att varje region ser över sina regler kring hälsoscreening och tillgång till barnhälsovård och identifierar luckor som behöver täppas till för att vi ska uppfylla Barnkonventionen och ge alla barn en chans till optimal hälsa och utveckling, baserat på barnets bästa ur ett etiskt, medicinskt och smittskyddsperspektiv

I en nationell studie var Region Kronoberg ett av de län som svarade nej på frågan om vi erbjuder kostnadsfri barnhälsovård för alla barn.

Under 2023 rörde det sig om 20 barn som fakturerats för barnhälsovård, där ett besök i genomsnitt kostade läkarbesök 1905 kronor och annan vårdpersonal 777 kronor.¹ I barnhälsovårdens ordinarie program finns mellan 15 och 18 besök över hela perioden från nyfödd till skolstart, varav minst 6 besök med vaccination samt 4 teambesök med läkarundersökning.

Om familjen i efterhand kan visa upp nödvändig dokumentation avskrivs kostnaden. I de fall de inte kan betala fakturan analyserar ekonomiavdelningen anledningen samt möjligheten för hemlandets sjukförsäkring, alternativt familjens privata försäkring, att bekosta avgiften. I de fall det saknas förutsättningar för betalning övervägs delfakturerings eller avskrivning av skulden. Administrationskostnader för dessa ärenden skulle minska om barnhälsovården blev kostnadsfri.

I juni 2024 kommer frågan om kostnadsfri barnhälsovård för alla barn upp som ett beslutsärende i regionfullmäktige.

Om Region Kronoberg ska tillgodose rätten för alla barn under 6 år till kostnadsfri barnhälsovård finns det en del barnrättsperspektiv som måste beaktas:

- Rätt till bästa uppnåeliga hälsa samt likvärdig tillgång till hälso- och sjukvård utan någon form av diskriminering (art. 2 och 24), genom samma tillgång till barnhälsovården som alla andra barn.
- Beaktan av principen av barnets bästa (art. 3), när det finns olika valmöjligheter ska om möjligt det alternativ väljas som bäst tillgodoser barnets bästa.
- Rätt till goda förutsättningar för barnets optimala utveckling, med hänsyn tagen till barnets hela livssituation (art. 6).
- Vårdnadshavares huvudansvar för att barnet får den omvårdnad och det skydd barnet behöver för att må bra (art. 3, 9 och 18).
- Skydd från att fara illa, vilket inkluderar vanvård, försummelse, våldsutsatthet samt alla former av sexuella övergrepp (art. 19, 33, 34) genom förebyggande och upptäckande arbete inom barnhälsovården.

¹ Baserad på registreringar på medlemskap utland via QlickView

4. Kronoberg som barnrättsbaserad verksamhet

Region Kronoberg arbetar utifrån ”Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige” för att förverkliga barnkonventionens principer och krav. Alla verksamheter där barn är berörda ska arbeta barnrättsbaserat. Följande åtgärder har genomförts under året:

- **Familjeombud:** Under 2023 har det funnits **140 familjeombud**. Uppdraget omfattar barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan inom Kronobarnsmodellen. Familjeombuden har varit verksamhetsinterna resurser och har bidragit till en höjd medvetenhet och kunskap inom områdena samt till att utveckla och uppdatera relevanta verksamhetsrutiner.
- En särskild satsning har genomförts under året för att stärka familjeombuden i ett utökat uppdrag kring att stödja verksamheter med samverkan inom Kronobarnsmodellen.

Barnrättsbaserade beslutsunderlag ska användas vid beslut som påtagligt och direkt påverkar barn och ungdomar:

- En genomlysning av beslut i nämnder, styrelsen och fullmäktige visade att det under 2023 har tagits 95 beslut/remissvar vars innehåll direkt och påtagligt berör barn. Barnrättsbaserade beslutsunderlag/barnrättsperspektiv har använts i 84 av dessa ärenden. Det innebär att 88 % av alla besluten som rör barn har haft ett barnrättsperspektiv, att jämföra med 92 % under 2022.
 - Regionfullmäktige: 8 av 10 ärenden = 80 % (100 % under 2022)
 - Regionstyrelsen: 30 av 32 ärenden = 94 % (81 % under 2022)
 - Hälso- och sjukvårdsnämnden: 16 av 21 ärenden = 76 % (100 % under 2022)
 - Kulturnämnden: 8 av 8 ärenden = 100 % (100 % under 2022)
 - Regionala utvecklingsnämnden: 9 av 9 ärenden = 100 % (92 % under 2022)
 - Trafiknämnden: 8 av 9 ärenden = 89 % (91 % under 2022)
 - Nämnden för folkhälsa och vårdval: 5 av 6 ärenden = 83 %
- Förbättringspotential kring barnrättsbaserade beslutsunderlag är att gå allt mer från enkel till vanlig bedömning av barnets bästa samt att i högre utsträckning inkludera barns egna åsikter i analyser.
- **Kansliavdelningen** har genom tvingande rubrik ”Barnrättsperspektivet” i tjänsteskrivelser säkerställt att barnrättsperspektivet hanteras i beslut.
- **Färdtjänst** har tagit fram stöddokument som sammanfattar forskning, evidens, praxis och rättspraxis kring färdtjänst/riksfärdtjänst för att få med ett barnrättsperspektiv i sina beslut.
- **Habiliteringen** har under året ställt om sin ledningsgrupp utifrån krav i barnkonventionen och utvecklat ett barnrättsbaserat beslutsunderlag vid verksamhetsbeslut.
- **Fastighetsservice** har under året utvecklat ett barnrättsbaserat flöde från det initiala beslutet till den färdiga fastigheten, med verksamhetsanpassade barnrättsbaserade beslutsunderlag i olika skeden i processen.

- **Rättspsykiatri** har uppdaterat rutinen kring barnrättsbaserat beslutsunderlag vid bedömning av lämpligheten för fysiskt besök av barn till närstående patient. Beslutsunderlaget och bedömningen inför barnbesök görs tillsammans av avdelningspersonal, säkerhetsenhet, överläkare och chefsöverläkare.

Många verksamheter har under året sett till att säkra [barnrättsperspektiv i verksamheten](#):

- Under året publicerades 3 stycken **Nyhetsbrev – barnrättsfrågor och våldsutsatthet**, med aktuell information, lagförändringar samt intern och extern information som är bra för hälso- och sjukvården samt tandvården att ha koll på.
- Följande [arbetsrutiner och riktlinjer](#) har under året utvecklats för att bidra till barnets rättigheter inom Region Kronobergs verksamheter:
 - **Akutkliniken** har tagit fram en rutin för att fråga alla patienter på akutmottagningen om det finns barn under 18 år i deras hem, som ett sätt att uppmärksamma barns situation och överväga möjlig orosanmälan.
 - **En väg in, Familjehälsan, Habiliteringen, Specialistpsykiatri** och **Ungdomsmottagningen** har utvecklat stödmaterialet ”Bedömning av barnets ålder och mognad för samtycke till stöd och vård vid psykisk ohälsa” som vägleder när barn kan söka vård på egen hand och när det behövs samtycke från vårdnadshavare.
 - **Familjeombuden** har inom sina respektive verksamheter utvecklat och uppdaterat rutiner kring våldsutsatthet och barn som far illa, där behov har funnits.
 - **Kvinnokliniken** och **Integrerad missbruk- och beroendemottagningen** har tagit fram rutiner kring våldsutsatthet.
 - **Länstrafiken** har arbetat om regelverket för färdtjänst.
 - **Rättspsykiatri** har reviderat rutiner och skapat nya checklistor för orosanmälan vid inskrivning av patient samt vid oro och akut oro.
 - **Specialistpsykiatri** har tagit fram en rutin om insatser vid vårdnadshavares suicid samt omarbetat mall för rutin kring våldsutsatthet.
 - **Tandvården** har uppdaterat rutiner kring barn som far illa och orosanmälningar.
 - **Utvecklingsledare för barn som far illa, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck** har tillsammans med människorätts- och barnrättsstrategen, i samverkan med familjeombuden, tagit fram flödesscheman för vård vid våldsutsatthet, barn som far illa samt sexuella övergrepp.
 - **Vårdcentralerna Achima Care, Lagan, Lidhult, Kungshögen, Skärvet, Söder och Växjöhälsan** har tagit fram rutiner för att upptäcka våld i nära relationer, barn som far illa samt göra orosanmälningar.
 - **Ögonkliniken** har påbörjat ett utvecklingsarbete med att undvika fasthållning av barn under vårdprocedurer samt tagit fram ny lathund för orosanmälningar. De har även stärkt kunskapen om hur de ska journalföra misstänkt våldsutsatthet.
 - **Ögonkliniken** har reviderat barn-PM vilket resulterar i färre återbesök och att vissa kontroller kan göras av annan yrkeskategori än läkare, vilket ökar tillgängligheten.

- Följande **kompetensutvecklingsinsatser** har berört barn och/eller barnets rättigheter inom under 2023: verksamhetschefer i Lessebo kommun, förtroendevalda i Tingsryds kommun samt socialtjänsten i Älmhults kommun.
- Det har under året genomförts ett antal utbildningstillfällen för att öka kunskapen om **Kronobarnsmodellen** och de verktyg som hör till; barnets plan och barnensbästa-hjulet. Familjeombuden har fått en gedigen grundutbildning och de har i sin tur fört informationen vidare till sina verksamheter.
- Följande verksamheter har fått **utbildning i barn som far illa, våldsutsatthet samt hedersrelaterat våld och förtryck**: akutkliniken, ambulansen, audionommottagningen, En väg in, habiliteringen, infektionskliniken, Integrerad missbruksvård, lasaretsrehab, mödrahälsovården, ortopedkliniken, primärvårdsrehab, PTP-psykologer/försäkringsmedicin, rehabiliteringskliniken, rättspsykiatri, specialistpsykiatri, YH-utbildningar (specialistsjuksköterskor, barnsjuksköterskor, tandsjuksköterskor), vårdcentralerna Achima Care, Lagan, Lidhult, Kungshögen, Skärvet, Söder, Teleborg, och Växjöhälsan. Alla chefer inom primärvården har fått föreläsning om våld i nära relationer, vårddokumentation samt Socialstyrelsens föreskrifter.
- Följande verksamheter haft **utbildning om barnkonventionen samt barn som närstående**: barn- och ungdomskliniken, habiliteringen, integrerad missbruksvård, lasaretsrehab, tandvården, vårdcentralen Skärvet, Teleborg
- **Bild och funktionsmedicin** har fått utbildning av barn- och ungdomskliniken och de samarbetar kring barnekografier.
- **Länstrafiken** har i förarutbildningar för linjetrafik och serviceresor avsnitt som handlar om förbud mot diskriminering och bemötande.
- Följande **vakanser och rekryteringsutmaningar** har funnits under året som kan ha påverkat barnets rättigheter inom Region Kronoberg:
 - **En väg in** lyfter att högt söktryck i kombination med periodvis låg bemanning kan ha påverkat barn.
 - **Mödrahälsovården** lyfter att även om det inte har funnits vakanser är andelen unga med psykisk ohälsa inte i relation till nuvarande bemanning på Ungdomsmottagningen. Även gravida har en betydligt sämre psykisk hälsa vilket är en utmaning för både den gravida/kommande barnet men också en stor utmaning för personalen inom mödrahälsovården.
 - **Ögonkliniken** påtalar rekryteringsutmaning med ortoptister, vilket lett till att två optiker fått utbildning så att tillgängligheten för barnpatienter kan öka. I mars slutade en specialist som var inriktad på barn, och en specialist har forskat på 50 % vilket har ökat väntetiderna för barn.

5. Kommentarer till barnbokslutet

Barnbokslutet fångar endast en liten del av allt barnrättsarbete som pågått inom Region Kronobergs olika verksamheter under 2023. Det belyser hur mångfacetterat barnrättsarbetet är och att det sker mycket för att säkerställa att vi lever upp till vårt barnrättsåtagande. Vi har under året haft en bredd i våra insatser som ökar barns delaktighet, tillgång till barnanpassad information samt som bidrar till bättre levnadsvillkor. Mycket har gjorts för att säkerställa personalens kompetens och förutsättningar för att bedriva en barnrättsbaserad verksamhet.

Det är oroväckande att barns och ungas tillgänglighet inom nästan hela hälso- och sjukvården har nått den lägsta noteringen sedan 2017. Det har varit en stadig försämringstrend de sista sex åren. När barn och unga får vänta längre på den vård och behandling de behöver riskerar konsekvenserna bli mer negativa för den fortsatta hälsan även upp i vuxen ålder, jämfört med för vuxna som får vänta på vård. I tider av besparingar är en av de viktigaste insatserna för att säkerställa god ekonomi i framtiden att korta ner köerna för vård för barn och unga. Tidiga insatser är betydligt mer samhällsekonomiskt gynnsamma än de kostnader som kommer med barns och ungas större ohälsa och behov av mer avancerad vård och behandling i senare skeden. Frågan om likvärdig tillgång till kostnadsfri barnhälsovård är en annan barnrättsfråga som måste hanteras under nästa år.

Familjeombuden är en framgångsfaktor i arbetet mot våldsutsatthet och för att stötta kollegor att agera när de misstänker att barn far illa. Antalet orosanmälningar har fortsatt öka, vilket till viss del handlar om att fler verksamheter har fått utbildade familjeombud och att verksamheterna genom detta har ökat sin kunskap om varningssignaler på våldsutsatthet.

Det är glädjande att Region Kronoberg även under detta år i mycket hög utsträckning har fått till ett barnrättsperspektiv på de beslut som fattas i nämnder, regionstyrelsen och regionfullmäktige. Vi kan vara stolta över att vi troligtvis är den offentliga myndighet i landet som har störst andel barnrättsbaserade beslut bland de beslut som rör barn och unga. Ett utvecklingsarbete är att barnrättsperspektivet blir en mer aktiv del av beslutsdiskussionen och att hänsyn som har tagits till barnets rättigheter synliggörs i beslutsformuleringar. Samtidigt är det glädjande att barnrättsperspektivet kommer in i de flesta utvecklingsprocesser på tidigt stadium, som en naturlig del av vårt processarbete. Det ska bli spännande att följa hur fastighetsservice får till ett flöde av barnrättsperspektiv i en lång kedja med många aktörer, från det att något ska byggas till dess att det är färdigställt och invigningsklart. Detta arbete kommer med största sannolikhet att inspirera andra regioner och kommuner.

Nästa utvecklingssteg är att säkerställa att de beslut som fattas på delegation och ute i regionens olika ledningsgrupper också blir barnrättsbaserade i de ärenden som rör barn. Här har barn- och ungdomsklinikens och habiliteringens ledningsgrupper tagit på sig ledartröjan och visat att det går att införliva barnrättsperspektivet på ett enkelt sätt i verksamheten, vilket till exempel har inspirerat andra regioner att ta efter.

Region Kronoberg har en bra grund för att hantera barnrättsperspektiv på olika nivåer och inom olika delar av verksamheten. När ett område är barnrättsligt etablerat upptäcker vi hur vi kan stärka barnets rättigheter på ett annat område. Det bådär för att Region Kronoberg även framgent kommer att ligga i framkant kring utvecklingen av barnrättsperspektivet i offentlig verksamhet.